

Не виключено, що в умовах перевантаження системи охорони здоров'я під час карантинних обмежень і зосередження сил на боротьбі з пандемією та функціонування у форсованому режимі, причини частини смертних випадків були недостатньо якісно визначені і класифіковані.

Триваюче широкомасштабне вторгнення Російської Федерації вже спричинило зростання втрат людських життів, насамперед передчасної смертності (як безпосередньо, через ушкодження внаслідок воєнних дій (Y36 за МКХ-10); так і опосередковано), що може стати перешкодою на шляху досягнення відповідного завдання ЦСР.

Висновок. Моніторинг імовірності померти у віці 20–64 роки за 2015–2021 рр. та аналіз повікової смертності в Україні дозволив констатувати явище регресу у досягненні завдань ЦСР щодо скорочення передчасної смертності. Більш ніж піврічне існування в умовах війни, соціально-гуманітарна криза на значній території країни, з одночасно триваючою пандемією COVID-19 унеможливило досягнення Україною цільових індикаторів стосовно зниження імовірності померти у віці 20–64 роки: як у поточному році, так і найближчому майбутньому.

Література:

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 25–27 September 2015. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
2. World Health Organization. (2022). World health statistics 2022 – Monitoring health for the SDGs. WHO. 125 p. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/356584>.
3. Global health estimates 2019: deaths by cause, age, sex, by country and by region, 2000–2019. Geneva: World Health Organization; 2020. <https://www.who.int/data/gho/data/themes/mortality-and-global-health-estimates/>
4. Cili Stalogo Rozvitku: Ukrayina. (2017) Nacionalna dopovid. [Sustainable Development Goals: Ukraine. National report]. Kiyiv: Ministerstvo ekonomichnogo rozvitku i torgovli Ukrayini, PROON; 2017. 176 p.
5. Цілі сталого розвитку: Україна 2020: моніторинговий звіт. Державна служба статистики України, ЮНІСЕФ, 2021. 92 с.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ РОБІТНИКІВ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОФЕСІЙ ЯК СУЧАСНА ПРОБЛЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Завгородній І. В., Літовченко О. Л., Сушій А. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Останнім часом у структурі захворюваності відбулися суттєві зміни. З кожним роком збільшується чисельність так званих емоціогенних захворювань таких як депресії, невротичні, стресові та соматоформні розлади, розлади поведінкових синдромів. Велика кількість робочих годин та навантажень, стилі терміни виконання, зміни всередині організації, відсутність належних ресурсів, недостатність професійних навичок, відсутність належного обладнання є неповним переліком факторів професійного стресу [5, с. 15].

Стрес є найскладнішою проблемою у будь-якій професії на всіх її ланках. І якщо у молодих здорових людей реакція на гострий стрес може бути лише адаптивною й у більшості випадків загрози для здоров'я не створює, то в осіб, які є вразливими через вікові, генетичні фактори та ін., постійні стреси можуть призвести до розвитку низки захворювань [2, с. 97].

Найпоширенішою побічною реакцією на робочий стрес є професійне вигорання «burnout». Воно класифікується за відчуттям виснаження, збільшенням дистанції від роботи та зниженням професійної ефективності. Емоційне вигорання було включено ВООЗ до оновленої МКБ-11 (Міжнародна класифікація хвороб) у 2019 році та визначене саме як професійне явище [6, с. 1].

При вигоранні знижується увага, здатність концентруватися, підвищується кількість конфліктів на робочому місці, зменшується рівень задоволеності життям, виникає дратівливість, безсоння та апатія, що робить емоційне виснаження важливою проблемою та викликом для громадського здоров'я.

Зазвичай суспільство ігнорує і не корегує подібні стани, що може призвести до таких негативних наслідків як головний біль, мігрень, стійке підвищення артеріального тиску та гіпертрофії судин, збільшення ризику гіпертонії, серцевого нападу чи інсульту, кістково-м'язовий біль у попереку та верхніх кінцівках, пригнічення імунітету [1, с. 41]. Відповідно виникає необхідність посилення заходів профілактики неінфекційних захворювань, в етіології яких значну роль відіграють розлади нервово-психічної сфери, зокрема професійне вигорання.

Проведені попередні дослідження умов праці та рівня емоційного виснаження працівників з інтелектуальною та емоційною працею – вчителів вищих навчальних закладів та банківських працівників мали досить високі показники тривоги і були віднесені до групи ризику, а саме 56 % і 45,7 % відповідно, а майже 10 % викладачів та 8,8 % працівників банку мали порушення психічного здоров'я [3, с. 8].

Також особливо увагу необхідно приділяти спеціальностям медичного профілю. Високий рівень напруги та відповідальності, значна кількість стресових ситуацій викликають впродовж дня широкий спектр емоцій починаючи від радості закінчуючи гнівом або байдужістю, що безумовно впливає не тільки на здоров'я спеціаліста, але й на якість надання ним медичної допомоги. Реалії воєнних умов внесли суттєві перебудови у професійній діяльності лікарів – через систематичні обстріли лікарень, медики змушені працювати під постійною небезпекю як для свого здоров'я та життя, так і пацієнтів. Це вимагає швидкого прилаштування до постійних змін і працювати на межі своїх можливостей, що завдає шкоди фізичному та психічному здоров'ю. Тому посилення досліджень з даного питання, особливо в умовах війни, є необхідністю.

Останні дослідження щодо рівня професійного стресу показали, що спеціалісти невідкладної швидкої допомоги в Україні мають високий рівень емоційного виснаження, а саме: 57,1 % працівників віком до 40 років і 42,0 % осіб віком понад 40 років [4, с. 62], а лікарів реаніматологів рівні емоційного виснаження сягають до 41,3 %. Проведені дослідження щодо емоційного виснаження у лікарів-онкологів засвідчили, що 41,6 % лікарів мають середній та високий рівні симптоматики вигорання.

Підсумовуючи, можна сказати, що у більшості соціально значущих професій режим роботи є стресовим, це може породжувати почуття виснаження емоційних ресурсів та призводити до змін у нервовій, серцево-судинній, ендокринній, травній та імунній системах. Це суттєво знижує рівень працездатності населення.

Тому, попередження розвитку професійного вигорання потребує вжити активні заходи, а саме:

- проводити поглиблені опитування професійних груп ризику та посилити дослідження стану здоров'я працівників щодо виявлення ознак вигорання для подальшої розробки та впровадження обґрунтованих заходів профілактики;

- розробити інноваційні заходи, у тому числі психологічного спрямування, направлених на підтримку емоційного, фізичного, соціального та інтелектуального здоров'я соціально значущих професій;
- розробити сучасні та дієві заходи корекції вже наявних станів.

Таким чином, людський ресурс є центральним компонентом у забезпеченні та поліпшенні громадського здоров'я. Пильна увага та перспективні довгострокові дослідження щодо стану професійного вигорання, серед працівників соціально значущих професій, зі швидким розпізнаванням його препатологічних станів та розробкою стратегій подолання, є важливим завданням для сучасної охорони здоров'я.

Література:

1. Бардин Н. Стрес та стресостійкість в діяльності працівників правоохоронних органів: Навчально-методичний посібник / Бардин Н., Жидецький Ю., Когут Я., Пряхіна Н., Ясінський В. // Львів. – 2020. – 119 с.
2. Інформаційні можливості подолання стресу: Бюлетень інформаційно-аналітичних матеріалів / Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (CIAЗ). – К. : НБУВ. – 2022. – 103 с.
3. Mental Health and Work-Related Behaviors in Management of Work Requirements of University Lecturer sin Ukraine – An Age Group Comparison / B. Thielmann, H. R. Karlsen, M. Tymota, V. Kapustnyk, N. Zavgorodnia, I. Zavgorodnii, I. Böckelmann // International Journal of Environmental Research and Public Health. – 2021. – Vol. 18, No 20. – P. 10573.
4. Lalymenko O. S., Zavorodnii I. V., Kapustnyk V. A., Stytsenko M. O. / Medical-psychological aspects of professional deformation of personality development among emergency medical staff // Zaporozhye Medical Journal. – 2022. – Vol. 24, No1. – P. 61–69.
5. Psychosocial hazards in work environments and effective approaches for managing them / Research and evaluation – New Zealand. – 2019. – 72 p.
- Burn-outan "occupational phenomenon": International Classification of Diseases / WHO. – 2019. <https://www.who.int/news/item/28-05-2019-burn-out-an-occupational-phenomenon-international-classification-of-diseases>

ГРОМАДСЬКА ГІГІЄНА ДІЮЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА БОЄЗДАТНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

*Коробчанський В. О., Щербань М. Г., Олійник Ю. О.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Виходячи із сьогоденних особливостей надзвичайних ситуацій військових дій, певний історичний досвід гігієни праці військовослужбовців [1–3] удосконалюється.

З метою забезпечення здорових умов служби і побуту військовослужбовців повсякденна їх діяльність у будь-якій обстановці має здійснюватися з дотриманням вимог режиму дня та особистої і громадської гігієни. При цьому враховуються специфіка завдань, що виконують військовослужбовці, кліматичні умови, екологічна обстановка в районі дислокації військової частини, стан матеріального забезпечення і казармового житлового фонду.